



ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свободи“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016 4-0807

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

МАЙНЕРСЬКИЙ СТРАЙК ВІДКЛИКАНИЙ

ВАШИНГТОН. — Ще перед увіслом доби віддання президентом Рузвелтом приказу страйкуючим углевим майнерам вертатися в понеділок до праці юнія „Юнайтед Майн Воркерс оф Америка“ „порадила“ своїм членам покинути страйк і вертатися до праці.

Страйк був заряджений у минулий вівторок, коли минув установлений юнією реченець до вироблення угоди між майнерською юнією й власниками копалень.

Видаючи свою „рекомендацію“, Джан Луїс, президент майнерської юнії, виступив проти Военної Ради Праці, називаючи її „задрісним і мстивним тілом, зведеним власним самозвеличчанням“.

У суботу Джан Луїс видав публичну заяву, що майнерська юнія встановила день 20 червня як історичний реченець для вироблення нового контракту між майнерами й власниками копалень вугля; як до того часу такого контракту не буде, майнери мали би знову вийти на страйк.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ УХВАЛЯЄ ДРАСТИЧНИЙ ПРОТИСТРАЙКОВИЙ ЗАКОН.

ВАШИНГТОН. — 231 голосом проти 141 палата репрезентантів ухвалила поправлений законопроект Конелія, що має в собі різні постанови проти робітничих юній і робітничих узагалі.

Прихильники адміністрації старалися добитись ухвалення лагіднішого законопроекту, прийнятого вже сенатом, але заходи розбилися об блок републиканців і південних демократів. Ухвалений палатою репрезентантів проект має між іншим постанову, вимірену проти провідників страйкуючих майнерів; на її основи всякий, хто спротивляється такому урядовому голові, як Военна Рада Праці, може бути караний в'язницею до року й гривною до 5,000 доларів.

ВОЕННА РАДА ПРАЦІ ПРИКАЗУЄ СТРАЙКАРАМ У ДІТРОЙТІ ВЕРТАТИСЯ ДО ПРАЦІ.

ДІТРОЙТ. — Краєва Военна Рада Праці видала заклики до страйкуючих робітників підприємства „Пекард Мотор Кар Ко.“ почати негайно цаново продукцію визнено важних военных матеріалів.

Видаючи передтим юнією приказу вертатися до праці послухало коло 10 процент денної та коло 20 процент пополуночної шихти.

КОЛІЗІЯ АМУНІЦІЙНОГО КОРАБЛЯ З НАФТОВОЗОМ.

НОРФОВК (Верджінія). — Коло східного побережжя Злучених Держав зударилися кілька днів тому американський нафтовоз з американським торговим кораблем, навантаженим ущерть военною амуніцією. Зараз по зударенню наступив страшний вибух. Зо 150 людей залоги обох кораблів уратувались тільки 67, і їх шойно недавно доставили сюди човни Прибережної Сторожі.

Розбитки оповідають, що повний амуніції корабель, ідучи в протівним напрямі від нафтовоза, нагло скрутив з дороги й наїхав просто на нафтовоз. Военна фльота розвела строге слідство над катастрофою.

РОЗБИТТЯ ВІЙСЬКОВОГО ЛІТАКА.

ОСТИН (Невада). — Цивільні пільоти відкрили останки двомоторового військового літака, що пропав був минулого понеділка підчас лету з Колорадо Спрингз до Ріно, в Неваді. Літак розбитий; найдено досі тіла 15 осіб. Тіла побитих уже вислано з місця катастрофи мулами до цього міста. Шерифи й добровольці шукають ще за двома особами, які кажуть, теж були на літаку.

АРШТУЮТЬ ГІТЛЕРІВСЬКИХ СИМПАТИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Агенти Федерального Бюра Інвестиції арештували в цій околиці 22 мужчин і 9 жінок, котрим закидують різні вчинки на допомогу Гітлерови. Всі вони є громадянами Німеччини, хоча деякі з них дістали обманством американське громадянство. Всіх їх перевезено на Еліс Айленд.

Від початку війни до тепер арештовано в Ню Йорку 1,800 німців.

ВСТАНОВЛЕНО ДЕНЬ СТРАЧЕННЯ СТЕФАНА.

ДІТРОЙТ. — Федеральний суддя Тотл, видаючи по раз третій засуд смерти на Макса Стефана, засуденого за поміч Гансови Кругови, нацистичному лётунові по його втечі з канадійського табору бранців, установив 2. липня як день виконання кари.

Встановлюючи кару й день її виконання, суддя говорив: „Підчас цієї страшної війни кара за зраду повинна бути смерть, і що заяву треба висказати настільки голосно, аби кожний нельюальний громадянин цього краю, що задумує зраду, міг її почути, і настільки виразно, аби він міг її зрозуміти. Ми воюємо в самообороні за своє життя як одиниці й за своє існування як держава.“

Переворот в Аргентині

БУЕНОС АЙРЕС (Аргентина). — Військовий революційний комітет захопив у п'ятницю ранком владу в столиці південно-американської республіки Аргентина, повалив уряд ізоляційного президента Рамона С. Кастіля й перебрав усю владу в цілім краї в свої руки.

На другий день установлено головою уряду генерала Артура Росона, котрий негайно встановив решту уряду. Складається він переважно з військових людей. Кастілья прийняв підчас утечі з краю, але його зараз випущено, як він зрезигнував зо свого уряду. Те саме зроблено з іншими міністрами поваленого уряду, за винятком двох, котрі не хотіли підписати резигнації; їх мають поставити на суд.

Коли вибухла революція, вулицями столиці ходили великі товпища, вкриті кров'ю: „Смерть фашистам!“ з побиваючи камінням редакції газет, прихильних Осі, і німецькі купецькі доми. Як лише генерал Росон обняв уряд президента Аргентини, він розв'язав аргентинський конгрес і заборонив діяльність політичних партій, звертаючися зо спеціальними заборонами проти комуністів.

Уряд, що захопив силою владу, ще досі не проявив, по котрій стороні стоять його симпатії в теперішній війні. Пропаганда Осі представляє революту як альянтську інтригу, але новий уряд альянтських симпатій ще не проявив. Зрештою положення самого президента Росона досить хитке.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ ПРО ПИСЬМО СТАЛІНА

ВАШИНГТОН. — У відповідь на запит у справі листа Сталіна, привезеного з Москви Дейвисом, президент Рузвелт заявив підчас пресової конференції в п'ятницю, що між ним і советським прем'єром Сталіном існує „знамените порозуміння“.

Президент заперечив вістку, немовби американський амбасадор у Москві Стендал зрезигнував з того становища.

Надіються, що по Війні Настане в Франції „Четверта Республіка“

АЛЬЖІР. — Ген. Шарль де Голь, промовляючи на масовім вічу, говорив про будуче Франції. Казав, що маршал Петен є „евангелистом декадентизму“, себто упадку, а заразом заповів, „що інстинкт французького народу веде його до Четвертої Республіки“. Він ще казав, що Франція не хоче, щоб її хтось другий визволяв. „Вона не хоче дарунків“, казав де Голь, „ми думаємо визволити Францію самі при допомозі інших“. Далі говорив де Голь про своє об'єднання з ген. Жіродом. Казав, що „ми творимо це об'єднання для слави республіки і республіканського режиму“. Як тем означив, що „зрештою за перемогу як рішч по стороні Альянтів“. Ця те зібрання мало патріотичний характер, а многи залишалися сльозами на згадку про Францію і мучеництво, яке вона переходить.

ТРИЦЯ, ЩО ПРОВАДИТИМЕ СПРАВАМИ ФРАНЦУЗЬКОГО ВИЗВОЛЕННЯ

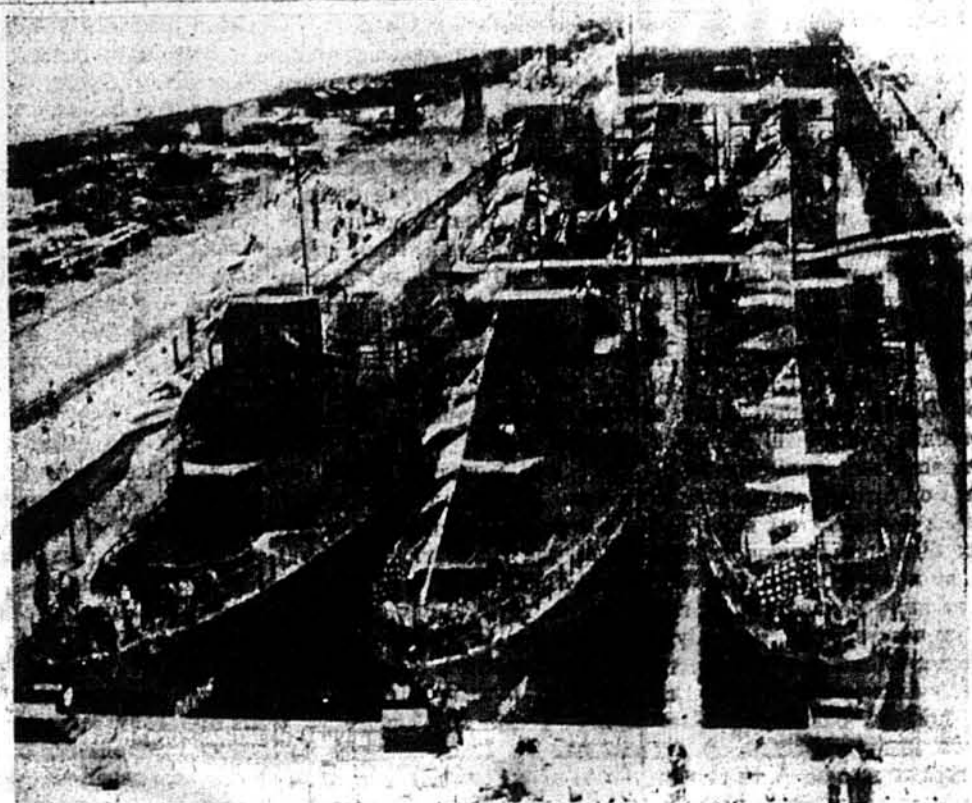
АЛЬЖІР. — Уже тепер не буде сумніву щодо цього, хто стоїть на чолі Франції, що воює по стороні Альянтів. Отже правд становлять три особистості: ген. де Голь, ген. Жірод і ген. Катру. Кажуть, що ген. Катру здобуває щораз більший вплив, бо він є так якби посередником між ген. де Голем і Жіродом. Той останній задержує надалі головну військову команду, але мусить у всьому радитись з Французьким Комітетом Національного Визволення; що тепер є властивим урядом Франції, згл. Французької Імперії.

ЛЕКШЕ БУДЕ АТАКУВАТИ ЯПОНІЮ З ДВОХ БОКІВ

НЮ ЙОРК. — Военний знавець Генсон В. Болдвін, обговорюючи справу майбутньої офензиви проти Японії, приходить до заключення, що те, що Алянти закрили свої позиції на Соломонських островах, як і те, що здобуто Атту на Алеутських островах, дуже допоможе цій офензиви. Тепер буде можна атакувати Японію рівночасно з двох кілків.

ШВЕЦІЯ ГОТУЄТЬСЯ НА ВСЯКИЙ ВИПАДОК

СТОКГОЛЬМ. — Шведський „Деш. Прапор“ відсвятковано теж і в цей спосіб, що переведено частину мобілізацію. Можливо, що це зв'язане з гострим виступом Советів проти Швеції, які закидують Совети, що вона не держиться нейтральності, а в многім помагає Німеччині. Між іншим закидують їй, що вона перепускає німецькі війська, що переходять до Норвегії. Дехто каже, що Швеція хоче зануловати цю точку дороговору з Німеччюю і більше німецького війська через свою територію не перепускати. Якщоб таке сталося, то Німеччина готова використати це на те, щоб напасти на Швецію.



ЦИЛИМИ ПІВТУЗИНАМИ. — Шість ескортних нищителів, що мають пісгити смерть шістьох вояків, котрі загинули в цій війні, вижидують „хрестин“ у корабельних доках у Філадельфії. „Хресту“ доконали матері й жінки вояків.

ЕЛИЗАБЕТСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ, ЛЮТЕНАНТ КІНАЩУК, ЗАТОПИВ ВОРОЖУ СУБМАРИНУ НА АТЛАНТИКУ

ВАШИНГТОН. — Военне звідомлення маринарки подає про боротьбу американського розвідного бомбера найновішого типу Вега Вентура, з ворожою субмариною, що її завважено десь на Атлантику. Пільотом бомбера був лютенант Тома Кінащук, молодий американець з українського роду з Елизабет, Н. Дж., Американська преса передає широкі описи його боротьби з субмариною, як теж подає і фотографії. Звіт маринарки подає, що командант субмарини, завваживши американського бомбера, рішився звести боротьбу, обстрілюючи бомбера з протилетунських гармат, що їх виставлено на поверхні субмарини. Кулі вправді пробити крила бомбера, але не зважаючи на те бомбер пірнув прямо на субмарину, випустивши чотири глибинні бомби. Зараз потім субмарина виплила на поверхню моря, зачала золотлюватися, а потім пірнула розстріскана в воду, залишивши по собі на поверхні моря повно одиви. За тим, що діється з субмариною слідкував лютенант Роберт Ж. Слегл, з Джонесборо, Аркенсо, помічник лютенанта Кінащука. Крім них був ще на бомбері з мужви авіаційний машиніст Джозеф А. Голт з Рруклітта.

АМЕРИКАНЦІ ЗНИЩИЛИ 15 ЯПОНСЬКИХ БОМБЕРІВ І КОНТРОРПЕДОВЦІВ.

ВАШИНГТОН. — Відбулась на Соломонських островах одна з найзавзятіших повітряних борб, підчас якої американські летуни збили 15 японськихZERO бомберів, а крім того знищили один ворожий котрторпедовець, а також запалили ще два ворожі кораблі. Таким чином в тому районі за часу початку війни вже 190 японських кораблів, як теж зістрілено майже тисячу ворожих літаків.

АТАКУЮТЬ ІТАЛІЙСЬКІ ПОСІЛОСТИ БЕЗ ПЕРЕСТАНКУ.

АЛЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНИЙ АФРИЦІ. — Нема навіть найменшої перерви в бомбардуваннях Алянтами Пантелерії, Сардинії та Сицилії. Є тільки та ріжниця, що одного дня бомбардують американці, а другого британці. З італійського боку нема відпору. Алянти навіть взяли атакувати Спецію, де стояли в пристані три італійські панцирні кораблі. В нормальних часах не можна собі навіть уявити такого нападу, бо звичайно панцирники є дуже хоронені. Покищо не знати, чи вдарено бомбами котрийсь з тих панцирників, бо ще не розсліджено зняті фотографії. З того, що італійська фльота не має відповідної охорони; заключають, що в тому можна знайти відповідь на те, чому вона не виявляє ніякої активності. Бо щоб могли її рушитись, треба сильної повітряної охорони, а видно із італій бракує. Що є зле з італійською повітряною силою, видно ще й по тому, що британські субмарини підпливають тепер майже під самі італійські береги, а навіть атакують італійські кораблі в самих пристанях.

УХВАЛИТЬ СОВЕТСЬКИХ ПАРТИЗАНІВ.

МОСКВА. — С. Л. Солцбергер, кореспондент часопису „Ню Йорк Тайме“, пише, що в Советах існує армія з яких 100,000 партизанів, що дуже помагає советським военним операціям і завдає німцям великої шкоди. Партизани, каже він, є в віці від 13 до 80 років. Каже, що завдяки українським і російським партизанам могли чехословацькі та югославські партизани відбутися кілька сот миль дороги через територію, що є в нацистських руках. Найбільша активність партизанів проявляється довкола таких міст: Смоленськ, Київ, Пинськ, Гомель, Брянськ, Витебськ і в Латвії. Є вони теж і на Кубані.

ГОЛОД В ФРАНЦІІ, АЛЕ НІМЦІ ДЕРУТЬ ДАЛІ.

БЕРН (Швайцарія). — З Франції доносять, що населення не то, що недоїдає, але таки голодує. Та проте німці забираються стягати нову харчову данину, зараз по жнивах.

ХОТІВ ПЕРЕПАЧКУВАТИ БРИЛІАНТИ ДО НІМЕЧЧИНИ.

ЛИСБОНА (Португалія). — Приловлено Ганса Регобаха в моменті, як уже мав відітати до Німеччини, як пачкаря, що хотів перепачкувати до Німеччини бриланти вартості \$40,000. Ось ті бриланти мали бути для вжитку военної німецької промисловости.

КАЖУТЬ, ЩО ЗНИЩИЛИ 752 ЛІТАКІВ ЗА ТИЖДЕНЬ.

ЛОНДОН. — Від 30 травня до 5. червня знищили советські летуни і гарматчики 752 німецьких літаків. Таке подає советське звідомлення. До цього додає, що за п'ять останніх тижнів знищено в Советах у повітрі й на землі 2,821 німецьких літаків.

"СВОБОДА" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1928.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрим оголошує хочє мати своє оголошення.

PEREPLATA:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	\$7.00	Однє роком	\$7.00
На пів року	\$3.75	Шість місяців	\$3.75
На три місяці	\$2.00	Три місяці	\$2.00
Число з суботи (з англійською частинкою):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	\$2.50	Однє роком	\$2.50
На пів року	\$1.50	Шість місяців	\$1.50
В Джерсі Сіті і Заграницю:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$10.00	Однє роком	\$10.00
На пів року	\$5.25	Шість місяців	\$5.25
На три місяці	\$2.75	Три місяці	\$2.75

Не Стало Сили, Коли Її Треба

Не дивлячися на те, що Італія є частина тої „європейської фортеці“, обведеної Гітлеровим муром, приходять різними дорогами справжні гібові висті. В Італії сум, безнадійність, розпука, хаос, замішання, загалом поляка. І не дивниця; війна, до котрої фашистський уряд втягнув італійський народ обіцяючи, що вона завтра скінчиться розбудовою італійської імперії й переміною Середземного моря на італійське озеро, відобрала Італії всі заморські посілости й станула коло самого порогу Італії. Війна, котру Італія несла в Еспанію, Египтю й Альбанію, завтра готова ввійти до самої Італії. Вже нині відчувають італійці й італійки на власній шкірі те, що почували еспанці й египці, коли сини Мусоліні сипали на них з літаків бомби й крпчили оловом з машинних крісів. Що принесе їм завтра, коли Італія стане першим об'єктом аліантської інвазії?

Могла би ця поведінка італійців видатися комусь дивною, а тим самим неймовірною. На думку відомої журналістки Ані О'Гер МекКормик, якраз така поведінка є зовсім природною. Власне так поводить ся народ, що зрієся своєю влади говорити й ділати. Італійський народ попав у розпуку й паніку, бо він здав своє право говорити й ділати на іншого, а цей показався нездібним думати й ділати за цілий народ.

Рейнолд Пекард, римський кореспондент „Асоційованих Прес“, в своїй книжці „Бальконова Імперія“ малює дуже графічно цей блוף, при допомозі котрого Мусоліні накинув Італії війну проти Франції й Англії. Виявився цей блוף найкраще в сцені під палатою на Венецькій площі, з балькону котрої Мусоліні подав італійцям вістку про виповідження війни. Там навіть неправні очі не могли не добачити того, що добачили очі газетярів. Тільки нечесні газетярі, що служили фашизмові, могли не подати того, що добачили. Вже там на Венецькій площі всі побачили, що італійці не хочуть війни. Площа була обставлена бандами професійних клякерів, що оплескували слова диктатора на команду. Розставлені по площі побільшувачі голосу збільшували ці оплески в десятєро. Американські газетярі, що були свідками історичної промови, бачили, що майже ніхто з людей поза професійною клякою не викрикував, що всі рухи висіли нерухомо. Ці люди, чуючи як з мегафонів розносилися громові оплески, знали, що це фашистський обман при допомозі машини. Але вони нічого не робили, аби сказати те, що вони думали.

Тепер за тодішню безчинність у критичний мент приходиться італійцям гірко покутувати. З почуття безсилля спротивитися своему диктаторові виросло нині почуття безсилля спротивитися тим, проти котрих диктатор затягнув їх до війни. З того почуття безсилля не можна добути огня посвяти, без якого перемоги не можна добути.

ГРИГОРІЯ КВІТКА-ОСНОВЯНЕНКО

ЩИРА ЛЮБОВ

Гарний город Харків, великий, веселий, що церков Божих, що панських хоромів, що казенних домів, як є палати, школи усякі і для паничів і для паночок, святого владички хороми, пошта, потюремний замок — батечки, яких то домів у ньому нема! гарні та великі, та усе муровані, та верхи зеленою краскою розмалювані... Або дзвіниця серед города що каже? Коли хочеш верхи її побачити, то перш насує кріпше шанку, та тоді задирай вже голову, шукай, де вздриш верхи з святим хрестом; та й то гляди, що хоч шапка і не злетить, так сам потбчишся через спину: така висока дзвіниця наша! А скільки ж у Харкові вулиць, так батечку мій! Довгі та прями, та є і помошені: хоч у саму у велику грязь, не страшно, не завязнеш, хоч які погачівська; а де тепер сапожний ряд, була башта Протопопська; а третя башта там була, де спускається тепер, ідучи до Нетечі. От і увесь город, а скрізь — де хуторець, двірив скільки і церква, от як на Подолі, за Харковом, за Лопанню. Там за Лопанню, зараз за річку, де тепер гарні і великі хороми, там були озера, очеретом поросли; а геть далі стояли тоді панські будинки, великі та гарні, на красу тоді усім були. То були будинки пана Дуніна... Гай-гай! Що у тім домі жила за праведна душа, пані Дунінова! Старосвітська пані! Як їй не давав Бог діточок, так вона кохалася в чужих; та у яких? Самих бідніших сиріточок набере, де прочує, та як мати рідна за ними вбивається. Догляда їх, нестуге, коха, до розуму доведе; хлопчиків, повиростають, у службу віддає; — гляди, нігило офіціром; дівчаточок заміж повіддає, та усе за гарних людей. А як вмирає, так їм і вітчини свої поодавала... Оттака була вона, нехай царстvue! От її то хорони красною були на усю За-

Микола Чубатий.

В СТОЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

(Помер дня 7. червня 1843).

В історичній науці йде нерідко спір між дослідниками, хто в історії народів є рушійною силою в змаганнях до поступу, до великих діл: народна маса чи великі одиниці? Більшість погоджується з тим, що не було би здвигу народів до крашого, якщоб серед них не являлися геніяльні одиниці, що не тільки віщим духом, немов у візії, бачать майбутність та вказують шляхи, якими йти до неї. І що більше й найважніше, жертвою свого життя, яке безкорисно спалюють на жертівнику батьківщини, дають масам живий приклад та стають немов смолоскипом, за яким серед темряви віків треба поступати масі, часто аж надто змінчивій та некритичній, що не видить так добре майбутності народу, як ці великі індивідуальності. Великі індивідуальності значать шлях розвитку народів від незрячої етнографічної маси до самосвідомої нації вже з мільонами жертвених одиниць, що за взором великих своїх людей теж кладуть своє життя в жертву рідному народові. Такими одиницями серед українського народу є напевно Шевченко та Франко. Такою одиницею є теж і — Маркіян Шашкевич.

І досвіта став я, темно ще на дворі.

Словами пізнішого приднірянського поета міг Маркіян Шашкевич сказати про свої часи на Західній Україні: за часно прийшов я, темно ще серед західної вітки українського народу. І дійсно було це тоді дуже темно. Ледви сорок літ тому покінчилося тут панування Польщі, що по 600 літах свого існування лишило тут безприкладну темноту не тільки української маси, але теж й інтелігенції. Може декому дивно виглядати, що говориться про темноту інтелігенції, але так періодо буває, так було й тут. Серед інтелігенції панувало безприкладне заофанія. Навіть духовенство, яке те, що діставало домашню освіту, так і те, що вже під пануванням Австрії кінчило навіть університет у Відні, не мало ніякої національної свідомости. Дивним стає, як могла жити інтелігентна людина та не знати хто вона. Відповідь тодішнього інтелігента на те, яка його національна приналежність, була менше більше

така, як селянина з найтемнішого села, що 40 літ тому, прибувши до Америки, відповідав: „Я австріяк“. Колиж і говорив хтось, що він „русин“, то мав на думці свою греко-католицьку церкву, одноіконитку, що вязала його з історією свого народу. В щоденному житті всі вживали мови польської, а віденські вихованки нерідко й німецької. Такою ж мовою розсудувались між собою; а хотів хто писати по свому, „по руськи“, то переходив на якусь неіснуючу на світі мову: церковно-словянсько-польсько-українську. Тому і не диво, що як австрійський уряд утворив для галицьких українців на львівському університеті кілька кафедр, ніхто не знав, якою мовою викладати. Народної мови не любили та нею як простою гордили, не позволяли їм на це „вища освіта та приналежність до інтелігенції“.

Переймався хто поступовими кличами Західної Європи, так обовязково приставав до польських революційних організацій, себто, практично ставився поляком. Це були надлілі інтелігенти на рівені етнографічної маси.

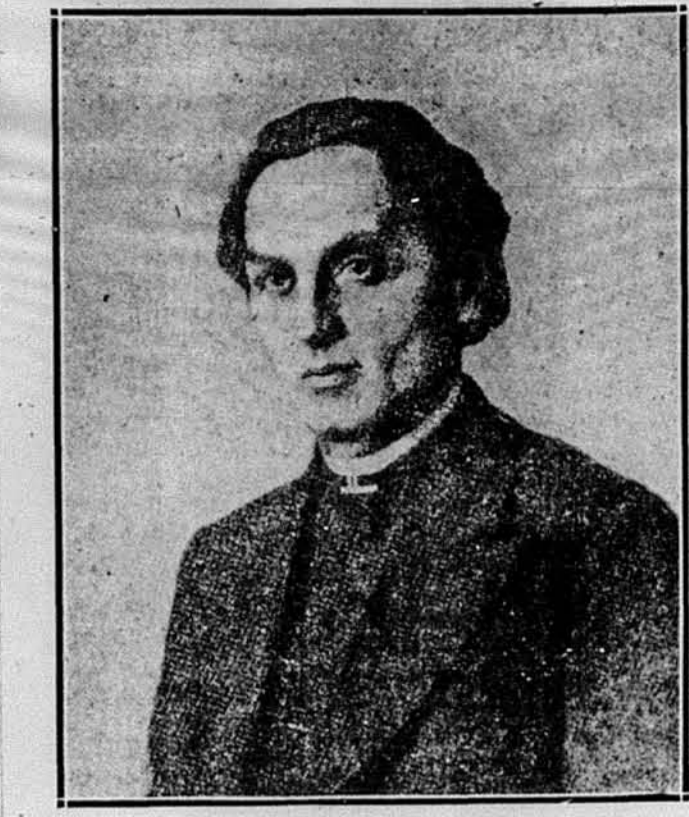
А маси Західної України? Були це загалом панцизні раби, що стогнали під володінням польських поміщиків, повні безграмотні. Та вони зберігали принаймні природний резервуар української національної культури та були одиноким музеєм миналого українського народу, збереженого в українській народній мові та в народній пісні.

Шукав Божої Іскри.

Серед таких обставин прийшов на світ 1811-го року Маркіян Шашкевич. Родився в домі сільського галицького священника та в більшості виховувався у свого діда, теж галицького священника, в селі Підлісі золочівського повіту, у стилі підліської гори, на лоні природи, серед простого народу, що його мову з дитинства полюбив:

„Там ти скаже дуб старенький
І один і другий,
Як там живем же маленький
Без журби, без туги“.

І слухно міг пізніше тужити Маркіян Шашкевич за тим безжурним дитячим життям, що ціле пізніше його життя це було одно змагання та тер-



МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ
(Родився 6. листопаду 1811 в Підліссі, Західна Україна, а помер 7. червня 1843 в Іюносіяхах Лівних. В 50-літні смерті, в 1833 році, перевезено його тілні останки до Львова і поховано на Личаківському цвинтарі).

піння ніжної душі, що борикалася аж до жертви свого життя за відродження свого народу. При тім невиможно терпіла, бачучи довкоти темноту та заофаність.

Маркіян Шашкевич став шукати тої Божої Іскри, щоби нею запалити душі рідного народу, збудити його та казати йому рухатися та жити так, як вже тоді рухалися та жили інші словянські народи, обуджені новою вірою волі, рівности та братерства, що долітала у всі закутки світа з Франції.

По скінченні гімназії йде М. Шашкевич до Львова на університет та вступає до духовної семінарії, щоб зачати вивчитися на священника. Мертвий ригоризм семінарського порядку став першим ударом до молодого хлопця. Він нарушив порядок семінарії, щоб викрастись до недалекої польської бібліотеки закладу Осолінських, де він, вчитуючися у твори словянських будителів, шукав такої „іскри теж для свого народу. Маркіяна Шашкевича кинули зі семінарії. Низаможний хлопчина, ніким не зрозумілий, мусів мало не на власних силах шукати освіти коштом свого й так уже дуже слабого здоров'я.

Ці роки це час кристалізації його світогляду та переконання, що відродження українського народу на Західній Україні можливе тільки тоді, коли культурний скарб, зберіганий серед мас — мову — піднісється до гідности мови

інтелігента, мови церковної проповіді та літературної мови українців.

Шашкевич повертає знов до семінарії та гуртує біля себе приятелів. Спершу тільки трьох, т. зв. „Руську Трійцю“ в особі товаришів Головацького та Вагилевича. Потім цей кружок зачав збільшатися. Сам він пише поезії, перекладає з чужих мов на українську народно мову, а вкінці перший відважується на такий революційний крок, що як студент богословія виголошує у святоюрській кафедрі у Львові першу проповідь в українській народній мові.

„Бо вихор свисне, мороз потисне, буря загуде...“

Треба було такого характеру, яким був Маркіян Шашкевич, щоби не заломитися серед морозу тогочасної етнографічної, національно невідомої маси. Перший твір, писаний українською народною мовою, приготований „Руською Трійцею“ під заголовком „Зоря“, сконфікували таки свої. Треба було аж підступу та священничого завзяття, щоб твір таки появився на чужині у Будапешті під зміненою назвою „Русалка Дністрова“. Це перший літературний твір на Західній Україні писаний українською народною мовою, що став граничним стовпом не тільки літературного, але теж народнього відродження українського народу в Галичині.

Прилетіла Русалка Дністрова у свою Наддніпрянщину та гіркий був її привіт. Цензор о-

Бенедикт Левицький сконфікував її як небезпечну новість та аж по 11 літах, коли вибухла в Австрії революція, пустили книжку у дальшу продаж. Ще завчасно явився Маркіян Шашкевич зі своєю Божою Іскрою, що не огріла вона своїм теплом навіть найближчих. Сталося так, як писав сам поет у своїй поемі „Веснівка“. Він хотів, щоби вже тоді українська культура зацвила, щоби вже тоді стала рівною другим народам:

„Щоб я зацвила,
Весь луг окрасила,
Щоби я була
Як сонце ясна,
Як зоря красна,
Щобим згорнула
Весь світ до себе“.

Одначе реальне життя було ще далеко від тих задуманих бажань поета і він їх видить, що не ще інші часи:

„Бо вихор свисне,
Мороз потисне,
Буря загуде,
Краса змарніє,
Личко счорніє“.

Від „Дністрової Русалки“ до Соборної Української Держави — до 22. січня 1919.

Іскра Божя, кинена о. Маркіяном Шашкевичем між український нарід Галичини, була одначе сильніша ніж слабе здоров'я її винахідника. Серед важких та неприязних для того новатора обставин, кілька літ пізніше, бо вже 7-го червня 1843 року, він спалив своє повне ідеалізму життя на жертвику української батьківщини як свічку. Нестало головного стовпа відродження, розвалилася будівля „Руської Трійці“. Слабі характери, колись товариші Маркіяна себто Яків Головацький та Іван Вагилевич, члени „Руської Трійці“, зрадили ідеї юних днів. Перший пристав до московського табору, змінюючи національність та віру, другий потонув у польській морі та перейшов на протестантизм. Як один, так другий — пропали для українського народу. Зате гірчичне зерно Маркіяна Шашкевича зійшло та росло й росло, щораз могутніше, щораз потужніше, аж до повного відродження народу, аж до його найвищого ідеалу — власної держави та зєднання усіх українців в одну націю.

Ще не одна буря трясла національним організмом. Він ще мусів пережити хоробу поворотного польонофілства; він теж перебув та здебільша поборов грізну хоробу московіфільства. Український нарід ще мав пережити заскорузість хуторнянського народоцтва, щоб аж у Франку найти Мойсея, теж як у Шашкевича жертвенного, але сільного та вже національно самопевого, що вказав народови шлях, як по сотках а й мільонах жертв своїх синів дійти до виняїної цілі, до власного Киманулу — Самостійної України.

Пробуджений Маркіяном Шашкевичем нарід вже був на порозі своєї обіцяної землі. Він актом з 22. січня 1919 року вже ясно виповів своє національне „Вірую“. Але ще раз вихор свиснув, ще мороз потис — мабуть перед останним зривом до волі, по яким вже український нарід стане хазяїном домовитим у своїй хаті та на своїм полі. А львина частя цієї праці це праця синів Західної України, духових дітей Маркіяна Шашкевича.

Коли так кинемо оком на ціле останнє століття, себто від смерті Маркіяна Шашкевича по нинішній день, то побачимо великанський поступ західної вітки українського народу. Доперва тоді й діло Маркіяна Шашкевича набирало великанської ваги, бо стає у повнім сяєві свого історичного значіння.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННІ ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“

своїми спектрами, а часом і учителя і офіцери і панки і настоячі пани, і молоді і вже підпані, усіж то лавою йдуть... кудиж то? На Ганчарівку. А чого? Дивитися, як дівчата там у хрещика грають, кривого танця водять. Можеб де ближче подивилися? Ажде усіоди дівчата грають, усіоди весна. Так ні, на Ганчарівку, притьмом на Ганчарівку! Ніде нема таких дівчат красивих, моторних, жартовливих, непишних, як на Ганчарівці. На інших не хотять і дивитися, не хотять інших і займати.

Отже і город став розселюватися, і якого у ньому народи не завелося, а усе Ганчарівські дівчата не виходять з слави; та ніде правди діти, і теперички Ганчарівка через своїх дівчат у великій моді.

(Дальше буде).

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВ'ЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖАЄ ТАКОЖ ОБОВ'ЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ (ІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОІХ ПРИТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАКОМИХ).

ОСТРОВ ПАНТЕЛЕРІЯ ЦЕ ФОРТЕЦЯ

Не минає тепер днів, щоби в телеграфічних звідах про бомбардування альянтськими летунами острова Пантелерії. Це підносить питання: яке значіння має цей остров для поступу воєнної кампанії?

Пантелерія це гористий островець з вулканічних скель, всього коло 8 миль довгий, а 4 миль широкий, положений менше-більше посередній дорозі між Тунісом і Сицилією. Це положення робить його важним пунктом для опанування цієї дороги, званої Середземним проливом. Він важний ще тому, бо він є неможливою противагою сильно уфортифікованого острова Мальта, що лежить 145 морських миль на південний схід від нього. Тому то й почав Мусоліні фортифікувати Пантелерію.

Ці фортифікування почалися 7 літ тому, і нині Пантелерія ставиться як „Італійський Гібральтар“. Острів є оборонний вже за самої природи, а укріплення, вміло розміщені на ньому, перемінили його на одну фортецю, незвичайно важку до добуття. Якби їх обсадили військами, відважними й рішучими, її було би взяти дуже важко.

Які саме війська знаходяться на Пантелерії, цього альянти докладаю не знають, але пробують дізнатися відомими способами. Первісна залага Пантелерії були італійці, але тепер вони були скріплені всіма військами з Африки, в тому числі певно поважним числом німців. Італійців там є 11,000 до 13,000 вояків.

Ці війська мають до початку сильні прибережні укріплення, на яких стоять усякого роду воєнні оруддя, від легких побережних гармат до важких 381-міліметрових (себто 15-цалевих) гармат. За заподаннями альянтських летунів, на одну батарею цих великанських гармат припадає одна батарея 305-міліметрових гармат та 100 інших гармат різних калібрів.

Острів зорганізований як твердиня. Він має інфантерію, прибережну артилерію, противітряну артилерію, піхоту артилерію, відділи інженерських і сигналових і інших військ. Кажуть, що там є навіть малий відділ повізів і, здається, деякі італійські маринари.

Не дивлячися на видиму чисельну повагу гармат і вояків, твердиня має поважні недостачі. Одною з них є слабкість повітряної сили. Альянтські бомбардування до значного ступня ослабили Пантелерію як повітряну базу, а принаймні поважно підірвали її справність.

Одинокий летничий майдан острова знаходиться на південно-західній частині острова, недалеко від портового містечка Пантелерії, на місці, що надається з цілого острова найкраще для осідання чи з моря, чи з повітря. Цей майдан віддай має гангар у скалистій тунелю в горі Св. Ельма або в інших горах у тій околиці. Якщо це так є (цього альянтські летуни не зовсім певні, то італійці можуть держати там якісь літаки у резерві для вжитку на випадок спроби інвазії острова більшою силою. На всякий випадок, однак, повітряна оборона Пантелерії слаба і оборона землі проти повітряного нападу віддай теж слаба. Судячи по наших рапортах з недавніх бомбових рейдів на острів, він віддай не є добре заосмотрений в противітряній гарматі. Можливо, що він покажеться, як Сингапур, добре боронений проти нападу з моря, але слабо боронений проти атаки з повітря.

Другою слабкою стороною острова є достача амуніції й харчів. Острів покладається на доставу тих матеріалів морем, а ці дороги контролю-

ють альянтська повітряна сила й британська фльота. Ще іншою слабкою стороною є брак свіжої води, хоча дуже можливо, що там уже покопано криниці, цистерни й резервуари для збирання дощівки, так що про повну недостачу води не можна говорити.

Пантелерія є незвичайно гориста. Більшість полуднево-східної частини острова займає одна гора, що є властиво верхом вигаслого вулкана, 2,700 стій високого. На острові є багато депозитів лави і здовж морського побережжя в багатьох місцях з моря просто вгору підіймаються голі стрімкі скелі. На деяких горбах є ліси, але в долищах є городи фіг, оливок, винограду й ириси.

Висаджувати війська на острів можна передовсім у місті Пантелерії. Поза тим в кількох інших місцях, головню над заливом Леваїте й Сан Гастано.

Пантелерія має для італійців незвичайне значіння як пункт обсерваційний. Радар, установлений на її верхах, міг би давати острогоу про наближення конвою або літаків на багато хвилин перед тим, поки їх можна побачити. Через те Пантелерія в італійських руках є немовби символом постійної чуйності Осі над Середземним морем у найважливішій промислу цього моря.

Гармати цього острова теж командують над частиною того проходу. Він може бути базою для літаків і моторових торпедових човнів, навіть субмарин, які можуть з тої бази робити поважні шкоди Альянтам на Середземному морю. З тих причин забрання Пантелерії в альянтські руки рівнялося би знищенню одного пункту „фортеці Європи“ і захопленню повітряного майдану, що міг би бути підсечною для Альянтів для наступного скоку на північ.

„П'ЯТА КОЛОННА“ В НІМЕЧЧИНІ.

НЮ ЙОРК. — На зборах Оверсіс Прес Клуб заявив французький журналіст „Жофе“, що найкращою „п'ятою колонною“ в Німеччині є вісім мільйонів полонених, зайнятих в фабриках та рільництві. Вони кожної хвили, казав він, злучаються з наступаючими арміями альянтів.



РАНЕНІ В АФРИЦІ. — У Генеральному Шпиталі Ловела в Форт Дівенс, у Мессечусеті, виходять з ран покалічені в північній Африці американські вояки. Від лівої руки до правої: сержант Вільям Шортбридж з Гленвуду Кентокі; простий Френклін Ледбеттер з Стейтсвилу, Норт Каролайна; і капітан Джеймс Мейшарк з Чедему, Іої Пой.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ І БІБЛІОТЕКИ В СТЕМФОРДІ

Музей — це скарбниця. В музею відзеркалюється минушина народу, його зусилля, його довголітній культурний розвій і упадок. Нарід, котрий має музеї, є багатим народом, хочби він був і бідний. Український нарід є великий і багатий та музеїв у нього мало; тому й не видно його величчя й багатства. Бо цінні здобутки української культури окрашують чужі музеї і бібліотеки. Майже всі українські рукописи до 14-го століття знаходяться в публичній бібліотеці в Петербурзі, в Музею Румянцева в Москві і по інших чужих бібліотеках, і то, як бачимо, в руках його ворогів. Чи це не сором для українського ученого іхати до чужих бібліотек і музеїв і там студіювати свою рідну мову, її розвій і красу? Не буду кидати прикрим словом на наших правдів, що не подбали за відповідне й безпечне місце для дорогіцих культурних творів, як рівно не беруть оправдувати їх. Зате звертаюся до всіх, що хочуть допомогти українському народові в його найтяжчій годині: Цілою силою нашої енергії та любовню до українського народу збудуйте пам'ятник української культури — Музей і Бібліотеку в Стемфорді, Конн.

Дуже часто дивуємося, що українська здібна молодь в краю йшла в чуже середовище і там працювала. Ми не є перші, що це спостерігаємо. Українське свідоме громадянство віддавна бачило велику небезпеку в тому, як українська молодь йшла у Московщину, Польщу, Угорщину. Бо всюди розходились українські діти, всюди виявляли свої спосібності, тільки не в себе, в дома. Є багато причин, чому саме так діялося. Та всі вони дадуться звести до одної головної: не було культурного осередка, який надавав би молоді напрям і їх використовував на добро українського народу. Це все зумили зробити чужі. Вони взяли молодь спід української опіки і вона вже не вернула під низеньку стріху.

Погляньмо, як ці питання розвивував Митрополит Андрій Шептицький, обговорюючи значіння українського музею. В „Літопису Національ-

го Музею за 1934 р.“ основник цього Музею, Митрополит Шептицький помістив ось таку замітку про вагу і значіння музеїв:

„Відомо, яку важливу ролю в розвитку національного мистецтва може й повинен відіграти кожний „Національний Музей“, себто такий, що стоїть на сторожі національної традиції і старанно зберігає все, що в національному житті заслуговує на увагу своїм характером, типом, мистецьким стилем або прямо висловом чи проявом національної думки, або національного життя. Так у дійсності є Музей, що допомагає національним мистецтвам у кожному напрямі, — себто не тільки малярам, скульпторам, музикантам і письменникам, але й ремісникам усього роду пізнавати свій народ і освідомляти собі дорогу своєї власної творчості. Без сумніву, кожне покоління видасть таких артистів, що, виховані за границею або на чужих взорах, віддадуть свій мистецький талант чужому напрямові, чужій культурі. Якщо між ними знайдеться який геній, то розширить національну культуру, приєднавши для неї частину чужого духа. Якщо це будуть люди менших спосібностей, що не потраплять бути самі собою в творчості, а піддадуться цілковито чужій культурі, вони не створять у ній навіть те середнє, що могло би створити в середовищі своєї власної культури. Бо кожний мистецький твір мусить бути висловом душі; а душа кожна висловлюється легше, повніше й правильніше, коли заховає ті цілі, що серед них виростає й до них належить“.

Ми бачимо ось тут зі слів Митрополита, котрий поклав сильні підвалини для розвою українського культурного життя, як піднести свій нарід на височину вільних та культурних народів, розбудовуючи в ній пориви до високих ідеалів, які сягають поза межі земського життя. А мое слово стане для всіх здорово думаючих українців апелем до створення українського культурного центру в Стемфорді, де існує вже Український Каледж, Музей і Бібліотека.

Петро Березин.

Гітлерівська Європа

(ОНА). — Пишучи свою ноторичну книжку „Майн Кампф“, Гітлер плінував об'єднати всі країни Європи і віддати їх під німецьке панування. Німецька верхівка вже давно над цим роздумувала, а як прийшов час перевести плани в діло, то Гітлер забрав одну країну за другою з нечуваною скорістю. Чехословаччина, Польща, Голляндія, Бельгія, Норвегія, Франція — так, якби не існували. Приготовані до війни міжнародні бандіти загорнули ці краї під себе, завели в них свою владу і гадали, що доконали великого діла. Мовляв — взявши над Європою економічну, політичну й військову контролю, німецький народ буде панувати, а т. зв. нижчі раси будуть в нього невольниками.

Чи Гітлерови цей план вдався?

Зовсім ні. З Європи приходять вісті, які вказують, що націсти грубо помилялися. Свободолюбні народи цілком не піддаються агресорам і єдналися, щоби спільними силами його повалити. Кажуть, що сьогодні в Європі є так багато тайних організацій, що вона представляє собою велику бочку пального пороху. І будьмо певні того, що як він вибухне, то розірве Гітлера на дрібні кусні. Націстська пропаганда старається в нас вмовляти, що завоювані німцями народи погодилися з своєю долею і не ставлять опору, а навпаки співпрацюють з нацизмом. Але це неправда. Переглядаючи список розстріляних окупацийною владою людей в заво-

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

CLEAR UKRAINIANS

Michael Sayers and Albert E. Kahn, authors of the book "Sabotage, the Secret War Against America," in which the Ukrainian language daily newspaper "Svoboda," published at 83 Grand St., is called "an organ of Fascist and anti-Semitic propaganda," have delivered their signed formal retraction to the Ukrainian National Association, owner and publisher of the organization.

The retraction is also directed to Dr. Luke Myshuha, editor of Svoboda, who had been pictured in the book as the friend and collaborator of agents of foreign interests operating in this country in support of foreign movements. The claim of falsity is directed also to the description of Svoboda's offices as a clearing house for men and messages passing between underground operatives here and their headquarters abroad.

Upon publication of the book "Sabotage" by Harper & Brothers, June, 1942, the Ukrainian National Association made immediate protest to both authors and publisher, demanding a full and complete retraction.

The authors, through their counsel, recently agreed to omit Chapter No. 5 from the syndicated serial installments of the book published in newspapers throughout the country.

Svoboda has been published in Jersey City for the past 50 years and has, as its avowed purpose, the implanting in Ukrainian nationals in America and Americans of Ukrainian descent a devotion to the principles of political liberty and democracy.

(The Jersey Journal, June 3, 1943)

Розбудуймо щедрими нашими жертвами Музей в Стемфорді і нехай стане він національного скарбицею здобутків і трудів цілого українського народу в Америці. Кожна, хоч найменша українська організація повинна радо ухвалити на своїх найближчих зборах жертву на Український Музей і Бібліотеку в Стемфорді, Конн.

Кожна українська одиця повинна збудити в собі волю до сповнення національного обов'язку і прислати свою жертву на Музей і Бібліотеку, як доказ своєї приналежності до українського народу і солідарності з ним.

Всі жертви проситися висилати на адресу:

BISHOP'S CHANCERY,
815 N. FRANKLIN STREET,
PHILADELPHIA, PA.

о. В. Андрушків,
Пасейк, Н. Дж.

рики хемікалів, що знаходиться біля Скоти. Знищення були такі великі, що німці до сьогодні ще їх не встигли направити.

Подібні випадки саботажів траплялися також і в Данії. Кажуть, що там саботажники знищили велику фабрику виробів шпитальних приборів, в якій мало згоріло все, що там було. Це сталося в першій половині квітня, кілька днів перед нападом на фабрику цементу, в якій знищено велику кількість цементу, призначеного на будову укріплень німецького побережжя. Пізніше знищено залізницю між Альборгом і важним пунктом при Північному морю. Кажуть, що вагони були повилітали з шин і стояли так кілька днів. Залізничний рух був припинений і німці страшно на тім потерпіли. Непередбачені випадки викладають їх з рівноваги і вони не знають, що діяти. Злятається, кленуть, грозять переслідуванням і доперва по якійсь часі беруться роботи порядок. Ті, що ведуть підпольні акції, це знають і тому допускаються саботажів там, де німців найбільше болять. Недавно знищено фабрику Ріфволь Синдикатом, якої німці пильнували як ока в голові. Вона виробляла легкі машинні криси і тепер німці мусять деінде їх виробляти. Данці вже збагнули німецьку психологію і граються з окупантами як з псами. Дразнять їх, виводять з рівноваги, а потім сміються з них.

В Греції німцям іде як з Петрового дня. Повстанчий рух вже розвивується так дуже, що там діє вже армія з 50,000 грецьких патріотів перед якими німцям дуже тяжко боротися. Ця армія має одного команданта і слухає його приказів. Кажуть, що часто нападає на німецькі відділи і розбиває їх на порох. Німці відступають перед нею і вона вже кілька разів була заняла їхні позиції. Крім того в Греції діють морські повстанчі відділи, які часто нападають на німецькі транспортні кораблі, відбирають в них амуніцію, харчі й інші речі, та передають їх в руки тих повстанців, що діють в горах. Греки взагалі є для німців твердий горіх до розкушення й їм тяжко приходить здушувати повстання грецьких патріотів. Очевидно, ми мало знаємо, що там робиться, але навіть з того, що передстачається до нас, виходить, що німцям в Греції не гаразд.

Найбільша, здається, небезпека для німців є у Франції. Там вже віддавна шириться підземний рух і існує велике число тайних організацій. В Франції виходить багато підземних газет, летючок, закликів до бойкотування німецької влади і буває поважне число саботажів. І то не яких-будь, а таких, що німцям аж скріпає терпіння. Наприклад, там недавно знищено 180 локомотивів, 2,000 вагонів і припинено комунікацію на більше як 2,460 годин. Коли звернемо увагу на те, що в цих вагонах німці перевозили на фронт амуніцію, зброю і харчі, то можемо собі представити, яка це велика шкода. Але це тільки початок. Як приїде час на інвазію Європи, то німці ще більше потерплять.

Французька тайна газета "Le France Tigeur" напечатала статтю, в якій звиняє французьких жінок не впускати до хат німецьких поліцаїв, що шукають за молодими робітниками на висилку до Німеччини і приневолювати їх вбивати двері. В часі, як вони насильно вломлюються до хат, на вулицях збираються люди і демонструють проти насильства. Німці це дуже бентежить і вони починають боятися, що як приїде загальний наступ на Європу, то їм ще гірше буде. До Англії недавно перекрався бувший підсекретар закордонних справ, Пер Вено, що говорить, що французі вже перейшли від пасивного до активного опору і нетерпеливо очікують того часу, коли зможуть масово брати участь в боротьбі проти нацизму. Очевидно, що це буде аж тоді, як війська Об'єднаних Держав перейдуть до наступу на цілім фронті і почнуть бити німців в те місце, де їх найгірше болітиме. Французі напевно зроблять повстання і відімістяться на них за всі попередні агресорами насильства.

З Югославії є вісті, що німці страшенно мстяться на сербах за вбиття кількох німецьких вояків і офіцерів. Кажуть, що в селі Дубачі біля Краєва окупацийна влада розстріляла 150 сербів і знищила дев'ятьнацять хат. Знаю-

Білгороді німці розстріляли чотири сотні закладників. Югославські повстанці не дають нацистам жити, а німці розстрілюють за це невинно населення.

Не краще стоїть справа в Норвегії. Є чутки, що німці тримають там велику армію, бо бояться, що якби Об'єднані Держави висадили на норвезьке побережжя свої війська, то норвежці підняли б проти німців повстання. Норвезькі повстанці також дошкулують німцям. Кажуть, що останніми часами окупанти розстрілюють по кільканадцять людей тиждень. Кілька тижнів тому у Варшаві збудувалося жидівське населення і німці мусили живити аж позвіз, щоби завести порядок. Поляки симпатизують з жидями і почали робити прилюдні демонстрації у Варшаві. Кажуть, що поліція мала вимордувати дуже велике число жидів, а решту кудись вивезла. З того приводу в місті панує неспокой і влада мусить тримати там більші відділи поліції. Гестапо працює двадцять чотири години денно, але як тільки трапляється нагода, то відкись-появляються повстанці й місто перемінюється у воєнний фронт.

На Балканах німці також мають клопіт. Вони перетягнули на свою сторону болгарське правительтво, але нарід є проти німців і іде з цим не криється. В Софії відбувалися часті протинімецькі демонстрації, а як болгарський уряд хотів вигнати з міста жидів, то болгарі були підняли бунт і протестували проти вивозу жидівського населення. В Софії живе 25,000 жидівського населення і воно вже так зжилось з болгарами, що депортація жидів виглядала болгарам на божевілья. Болгарський уряд співчуває з нацистами і хоче зробити те, що німці йому приказують, але маси болгарського населення є цілковито проти цього. Вони вже раз полеклися на спілці з німцями і тепер навіть чути не хочуть про союз з нацистами. Король ще може до якогось часу з ними накладати, але народ — ні. Ось є чутка, що болгарський уряд має замкнути публичні школи і віддати будинки в руки представників німецької і болгарської армії. Якщо так буде, то напевно можна сподіватися, що болгарський нарід буде проти цього протестувати. Болгари взагалі не хочуть війни і є проти того всього, що може їх до неї втягнути.

Такі настрої в завоєваних німцями краях кепсько впливають на мораль німецького народу і його армії. Особливо тої частини, що пильнює в окупованих краях порядку. Кажуть, що німецькі частини в Бельгії вже мали бунтуватися трьома наворотами. Значить, що щось поспувалося. Навіть самі німці вже бачуть, що можна завоювати землю даного народу, але духа його не вбеш. Поневолені Гітлером народи не хочуть бути його рабами і як приїде час, то так розторочать тоталітарний лад, що з нього й сліду не стане.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Я. — Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316, відбулися в четвер, 10 червня, в Нар. Домі, 831 Джозеф Елену, в годині 8. вечір. Просимо всіх членів прийти на означений час. Рівнож визнаємо тих членів, що ще не одержали дивиденди від У. Н. Союзу, прийти на збори та забрати свої чеки. — П. Контун, гол.; Л. Скорохода, кас.; В. Іванів, секр.

ОЛЕН, Н. Я. — Тов. Зап. Січ, від. 363, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбулися 13 червня в ч. 930 Брук ст. в годині 2. пополудні. Просимо всіх членів прийти на час на ці збори. — Г. Підкальниць, секр.

ДИТРОТ, МІШ. — Тов. Ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє своїх членів, що Тов. збори відбулися в неділю, 13 червня, в год. 1. пополудні, в Укр. Риб. Домі при Карпендер ул. Просимо членів прийти на збори, бо маємо важні справи. Прийняття наших конвен. — П. Андрушків, секр.

КЕМБЕЛ, О. — Тов. Сокіл, від. 218, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбулися в неділю, 13 червня, точн. в год. 2. пополудні, в У. Н. Домі. Кожний член обов'язково має прийти на ці збори та вислухати піврічного справоздання урядників. На цих зборах маємо пологодити також важні справи, яких та дальше неможна відкладати. Не прийняти на зборах членів запалити кару згідно з ухвалою відділу. — За уряд: М. Бурий, предс.; С. Стахура, кас.; М. Стахура, секр.

ІНКАГО, ІЛІ. — Бр. св. Юрій, від. 379, повідомляє членів, що піврічні збори відбулися 13 червня в годині 12:30 сполудня, в галі першої при Окей і Раєс ул. Просимо членів прийти на збори і взяти свої дивиденди від У. Н. Союзу. — І. Іванів, секр.

Діти в Часі Війни

Війна принесла багато рідних несподіванок, які захопили нас зовсім несподівано, несприятливими і часто приходяться з великими труднощами розв'язувати деякі щоденні життєві проблеми.

Найнебезпечнішою проблемою є очевидно — діти. Воєнна індустрія потягла до праці багато жіноцтва. Обчислення показують, що у виробництві військового матеріалу під цією пору в окрузі цілого Дітройту, де я живу, працює 145,000 жінок, а ще потрібно около 60,000, що будуть мусити заступити мужичин, які вскорі відідууть на службу до Дядька Сема. Статистика теж подає, що поза воєнною індустрією на різних цивільних роботах є зайнятих яких 200,000 жінок. Разом отже 350,000 жіноцтва, а в цім числі багато матерей щоденно покидає родинні огнища, щоби допомогти нашій державі у воєнних зусиллях, а також допомогти і собі матеріально.

Річ ясна, по довгим безробіттю всякий киується до праці. А з тим і кожна мати, яка бажала праці, старалася всякими способами налагодити свої родинні обставини так, щоб могла піти до праці. Скоро одна-ах почали заходити всякі несподівані труднощі в родині, особливо з дітьми. Мати, хоч як наказувала, хоч як поначала свою дитину, щоби поведилася добре в її неприсутності, то це в багатьох випадках не помагало. Діти, діставши раз волю, ідууть на самопас. Звідси каліцтва між дітьми, крадіжкі та інші клопоту. Скоро отже громадянство зустрілось з трудним питанням: Що робити з дітьми?

Щоб сьак-так запобігти тим труднощам, почали оснoвувати відповідні заборонки для дітей різного віку, почавши від двох літ аж до 16. Мати робітниця, ідучи ранком до праці, доставляє дитину до заборонки на увесь день, на 10 годин, і спокійно тоді йде до праці. Таких заборонк під

що пору є в Дітройт 17. Над ними наглядає Шкільна Рада. Певна річ, що ці матері, яким вдалося знайти приміщення дитини в заборонці, чуютьсе свобідніші. Та не всі матері можуть дістати таке приміщення, бо заборонок замало. Це одне. Знова декотрим материм незручно довести дитину до заборонки, не по дорозі, або задалеко. І що одна найголовніша трудність зтими заборонками. Не всі матері можуть заплатити приписану шву, бо вельми мало для жінок заплатити 6 доларів на тиждень за вдержання дитини в заборонці, коли вона заробляє у готелі або реставрації яких 18-20 доларів. А вже зовсім нічого не остає їй з такої платні, коли вона мусить післати двоє діток до заборонки. Досі доступ до заборонки мають діти тільки тих мамів, які працюють у сьоті воєнній індустрії та які заробляють около 45-50 доларів.

Число робітниць жінок збільшується з кожним днем, а в місяці липні, коли почнеться новий набір війська, тоді число матерів-робітниць дійде до великих розмірів і на їх плечі спаде цілковитий обовязок вдержання родини. Отже це питання є серйозного характеру. Не диво, що різні установи стараються цю справу налагодити.

Війна викликала обставини, які змушують молодих матерей іти до праці у воєнній індустрії чи в якійсь цивільній установі. Державна платня, яку побирають молоді батьки при війську, цілком не вистарчає на вдержання родини. Виходить, що громадянство само повинно подбати за це, щоб діти батьків, що служать Дядькові Семові, мали відповідну опіку. Найкраще було б так, щоби кошти за опіку тих дітей, яких матері заробляють малу платню, покривала сама держава, наложивши відповідний податок на краще ситуаованих матеріально людей. Бритійське правительство

уже давно дає зовсім безплатну опіку тим дітям, яких матері працюють, а батьки служать в армії. Оноді на відчті пані Една Блю, яка приїхала з Англії, а яка є головним членом езекутивн Бритійських воєнних за х о р о н о к, пояснювала різні факти про це, як бритійська держава вдержує свої заборонки. Замітне це, що бритійські заборонки є під наглядом досвідчених педагогів, доглядачок, психологів, яким вдається дуже гарно виховувати ось тих дітей.

Справа матеріальна, себто платня за опіку дитини, хоч яка важна, то всежтаки не грає такої важкої ролі, як справа моралі, себто душевного виховання дитини. І поки представники різних установ ломають собі голови як заридити ліху, мати-робітниця тимчасом радить собі сама на всякі способи.

Останніми часами жінки, почали робити свого роду „сусідську вигоду“. Наприклад: одна сусідка живе в таких умовах, що не потребує іти до праці поза домом; маючи своє одне або двоє діток, робить таку сусідську вигоду і приймає в опіку одне або двоє діток такої мами, що мусить іти до праці. Такий учинок добрих сусідок безперечно є дуже похвальний, людяний та вельми патріотичний, однак теж тимчасовий, бо така сусідська гренічність — ніде правди діти — скоро надокучить і мати-робітниця стане знова перед тим самим питанням.

Виходить отже, що треба з цією пекучою і вельми важною справою звернутись до вищої інстанції за порадою, а цю вищу інстанцією є — своя держава, своє правительство, яке повинно заридити і подбати за добре виховання дітей, з яких опісія має вийти будуче покоління Америци.

Юлія М. Шустакевич,
Дітройт, Міш.

Про Вражіння Умираючих

Для більшості людей смерть представляється, як страшна боротьба з кінцем життя; вони уявляють собі, що така боротьба є й то тим гірше, що знають про її програу. Але лікарі, що часто стежать за втікаючим життям, іншої думки. Вони знають, що майже всі вмирають, не знаючи про свій близький кінець, отже нема й не може бути ніякої боротьби за останки життя.

Чому саме є така рідниця в поглядах на цю справу? Отже про смерть говорять значаю лише молоді й здорові люди. Для них смерть — це перерва в усіх досягах, це кінець усіх планів і мрій. Але переважно молоді не бояться смерті, скажім, з ідейних чи фанатичних причин. Зате чим старший, тим більше нерадо думає про смерть, врешті на старість, коли життя кінчається, вважають смерть за щось найгірше. Таких хорих дуже трудно лічити й вони своїми думками та вчинками чужі для оточення. Душевний настрій у цих

людей становить лише побільшений страх перед смертю. І цей страх порушує цілий апарат самозбереження, та до кінця не дає хороу пізнати, що його кінець близький. Важко ранені підчас війни все потішаються думкою про видоровлення і ніколи не хотять припускати близьку смерть.

Звичайно одначе душевні терпіння, страх і журба смертельно хорого викликають у нього обяви неспритомности. Дослідн показують, що вмєраючий улагає затроєнно. Отруї, виділовані бактеріями, займають мозок та сприяють різкій „ролі смерті“ від неспритомности до різких галюцинацій, загальною змучення, що забивають свобідну думку, а навіть чуття болю. В більшості випадків люди вмирають неспритомно. Думки не вижуться вже зобною й хорий у випадках високої гарячки не пам'ять, що вмирає. Рідко буває, що хорі до кінця знають про все, а навіть прощаються з найближчими людьми. Врешті деякі недуги, головню старість, викликають загально втому, хорий сидить без руху, його ніщо не цікавить, хоче лише спати й бажав спокою. Сон і смерть у цьому випадку дуже повсюочені. Поволі заникають зміслові вражіння, одню по другому; хорий одначе цього не розуміє. Добрим прикладом такої смерті є смерть Гетого, що в ясний день, умираючи, просив: „Більше світла!“ Його органи зору ослабли, і Гете не знав, що довокола ясно, а він помирає. Врешті при усіх довгих х о р о б а х, що викликають смерть, тіло не в силі вже як слід відкинутись, крові не стає кисню, вона переладовується двоокисом вугля, а цей, ділаючи на мозок, спричиняє повільне запаморочення й неспритомність. Отже сама кров дає про те, щоби хорий перед смертю не відчував ніяких болю — ні душевних, ні фізичних.

Є ще смерть нагла, без попередньої неспритомности. Але тут смерть наступає моментально й скорше, ніж нерви змоглиб перенести почуття болю до мозку. При цьому не можна забути одного. Є люди, які вмираючи знають про те, що невдовзі їх нестане, терплять при повній свідомості страшні болю, а проте заховуються спокійно й тихо. Це вже залежить від природи людини. Бо кожна людина помирає інакше.

У більшості випадків смерть є легкою; того, що хорий прощється на віки з життям, він не відчуває, навіть тоді, коли пізнати на його лиці терпіння. Завжди смерть наступає від залливу мозку отруями, що є в крові, і хорий, хоч живий ще, має затроєний мозок і не може нічого більше відчувати. В такому стані наступає смерть.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОВЕР, Н. ДЖ. — Пірничні збори Тов. Згода, від. 294, відбудууться в суботу, 12 червня, в 8 год. вечір. просимо прийти точно в означений час, бо маємо багато справ до погодження, до того отримаєте чеки дивіденди від У. Н. Союзу. — За уряд: І. Король, пресд.; Д. Гумніок, кас.; Я. Салій, секр.

СТЕРПЛЕТОН, Н. Й. — Повідомляемо членів та членнц Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211, що пірничні збори відбудууться в суботу, 12 червня, в годині 7:30 вечір, в церковній галі, 35 Варен ул. Просимо прийти на ті збори, бо буде справоздання уряду і контрольорія за 6 місяці. Також просимо членів прийти і заплатити свої задегости, бо в протиний разі будуть суспендовані. — Н. Масько-віч, пресд.; Гр. Моастирський, кас.; Т. Соколовський, секр.

Роль Жінки в Практичний Час

У своїй промові до дівчат, що кінчили курси в жіночій колегії Св. Івана в Брукліні, звернув о. Вільям Мегоні, президент Ст. Джанс Юніверситі, жінкам увагу на великі завдання, до яких кличе жінок великий час.

Підчеркуючи вплив, який на жінок має теперішня війна, о. Мегоні закликав американських жінок ужити свого впливу, аби „принести рятуюнок миру для умченого війською світу“ і „утвердити наново випі ідеали, які роблять життя на землі виносимим“.

„На жінки Америки впала важка й гідна відповідальність“, говорив він. „Дуже правдоподібно, що вони не будуть поклякати взяти за зброю й вювати плече об плече з нашими мужичинами, як це сталося з жінками Китаю й Росії. Але на них спадає менше драматична, менше небезпечна роль, яка одначе вимагає від них вищого ступня відваги, вдумчивости й візії. Іх кичуть не тільки зайняти фахові позиції, які давніше були зарезервовані для мужичин, але й прийняти відповідальність за вплив, який такі позиції мають... Як американці воюють за встанови демократії на полі битви, так американки боронять їх на домашньому фронті.“

„Жінка все буде відкликуватись активно, своїм серцем матери, в всякий крик державної небезпеки. Вона буде нецдрю сповняти приказ краю в якійнебудь економічній чи військовій потребі, коли така

конечність буде ясно означена.

Не дивлячися на її велику роль вчас війни, одначе, — говорив о. Мегоні, — вона все таки останеться скромною, як Св. Жана Д'Арк, відома героїнка з французької історії, що врятувала Францію вчасі найгіршого занепаду, коли вона, здавалося, находилася перед упадком своєї держави. Поведінка американської жінки „се буде признанням для її чесноти й осудом для пороку. Вона знає добре вартість непорушеного дому. І всякий план, аби заставити сікноути головні обовязки супроти дому й дітей, вона буде вважати за зраду й шкоду для нашого краю“.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

УВАГА ДІВЧАТА—ЖІНКИ!
Вік 16—50

Не вимагаємо досвіду. Фабрична праця. Пакування крекесів, цукорків і виробів до печива. Приходить приготувати почати працю сейчас. Добра платня. Постійна, легонька, чистенька і приємна праця, 6 днів на тиждень. Півтора-разова плата за понад 40 годин праці. Нічна і денна шифта. Також вечірня часова праця. Голоситесь негайно і пишіть за Mr. S. Walsh. 110-2

BURRY BISCUIT CORP.
925 E. Newark Ave., Elizabeth, N. J.

ПОТРІБНО ЧОЛОВІКА

до праці при висидці часопису (Muller Wrapper). Голоситесь до адміністрації „Свободи“, 81-83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ВАКАЦІЇ

ХТО ХОЧЕ виїхати на літні вакації, маю відповідні кімнати до врентвання на ціле літо, як також приватно на свої харчі. Є став до купання. Голоситесь до: 109-10

Mrs. W. TURSKI,
BOX 84, CHESTERFIELD, OAKDALE, CONN.
Phone: New London 2-4604

ДАРОМ

випишемо кожному зразок (SAMPLE) Карпатського Чина з шпайлі-ного гірського зеля, на неомога-танна жодулка, лещічки і шпирок. Велика пачка коштує 50¢.

● **ГРУДНЕ ЗІЛЛЯ**, природне средство припорувають тим, що терплять на впретні кашель, біль горла і залуку. Пачка коштує 50¢.

● **ЗІЛЛЯ НА БОЛЮЧІ НОГИ**. Дуже помічне. Як його уживати, надрукованно на бакеті. Велика пачка 50¢.

● **МІШАНИ КОРИНЯ**, на неспритомність, брак апетиту, корчі. Добре також на запих до горівки. Пачка 50¢.

Маємо вські лічничі зеля, листя, цигіт, кору, ягоди, коріни, залди, живицю і т. д.

Замовлення посилайте на адресу:

UKRAINIAN BAZAAR,
170 E. 4th St., New York, N. Y.

Д-Р С. ЧЕРНОВ
● Гострі й хронічні неслуги чоловіків і жінок — Шкіра.
● Аналіза крови для подружого салодства.
● Геморойд й желики лікується без операції.
223 SECOND AVE., cor. 14th St., NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години: 10—8; неділя 11—2.
Жінка-доктор до обслуги.
X & Флюроскоп.—Екзамінація \$2.00

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН
і вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646



МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга шира і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.,
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Зарядку погребня по ціні так низькій як \$150.
ОБСЛУГА НАПРКАЦА.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ І ОКОЛИЦЮ
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами в БРОУК, БРОУКЛІН, НЬЮ-ІОРК І ОКОЛИЦЯХ
120 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2583
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 Prospect Avenue, (cor. E. 155 St.) BROWN, N. Y. Tel.: MIxer 8-8877



ДВІ ЧЕМПІОНКИ. — Джекеїл Кокрен (наліво), „королева“ американських пильоток, гратулює Айрісе Комінгз, бувшій олімпійській чемпіонці плавання, відзнаки срібних крилець, що її Камінгз дістала по укінченню військового курсу літання.

ТАРЗАН, ч. 779. Битва під во дою.



„Закуйте його в заліза!“ почувся крик капітана.



Негайно кожний моряк, що міг покинути свій пост, кинувся на самотного Тарзана.



Тарзан бився люто проти переважаючих сил.



На своє нещастя, в такому тісному місці він не міг ужити своїх вільних засобів воювання, яких він навчився в джунглях.